

Rausa

Hoe maakt u het?

ERFGOED DAG

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 8 maal per jaar. Zevende jaargang nr. 3, april 2019

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Johan Van
Lierde, Koen Arijs, Koen
Demarsin, Bart Caulier,
Jan De Mont, Louis Van
Eeno, Gerard Van Herre-
weghen (+), Amy Roo-
sens, Rik Van Herreweg-
hen, Norbert Verbestel
(FVR)

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

**Deze editie, ter gelegenheid van de ERF-
GOEDDAG, kan gratis worden aangeboden dank-
zij de steun van het Gemeentebestuur van Roos-
daal.**

Rausa verschijnt in digitale versie en op aanvraag in
gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis. Wie
een gedrukte versie wil, kan zich in december 2019
abonneren voor de volgende jaargang. **In de loop van
het jaar worden geen nieuwe gedrukte abonne-
menten genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand vóór de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Hoe maakt u het?
Blz. 4	Het genie van Sis
Blz. 7	De molen van Jozef Van Waeyenberge
Blz. 11	De tragische molen, naverteld
Blz. 22	Handig geklost
Blz. 24	Roger Van Asbroeck
Blz. 27	De Erfgoeddag is...

Op de voorpagina: Leen Versavel, geeft kantsklolessen aan
KVLV Borchtlombeek (WE)

Hoe maakt u het?

Beste erfgoedliefhebber, "hoe maakt u het"? Een betere opener voor deze inleiding is er niet!

Als er in deze onzekere tijden iets is waar we wél zeker kunnen van zijn, dan is dat beslist het erfgoed. Het verleden kunnen ze ons niet meer afnemen. Soms leidt nieuw onderzoek wel eens tot andere inzichten, maar doorgaans kunnen we toch wel een en ander leren van wat onze voorvaders (en -moeders) ons hebben voorgedaan.

Neem nu al die prachtige ambachten! Een schatkamer aan vaardigheden, materiaalkennis, creativiteit en vindingrijkheid is ons overgeleverd. Het was dus een goed idee van de initiatiefnemers van de Erfgoeddag om eens te laten zien 'hoe men het maakt' en er direct op aansluitend 'hoe heeft het ons gemaakt'?

Wij hopen dat de talrijke jonge en minder jonge bezoekers geïnspireerd worden door het enthousiasme van de demonstrerende molenaars, kantklossers,

houtbewerkers, fotografen, muzikanten en wat aan stielmensen je nog op deze overvloedig gevulde Erfgoeddag hun waar aan de man ziet brengen.

Dat we al die knappe artisanale vaardigheden kunnen tonen op de site van de Hertboomwindmolen is een bijkomende troef. Maar ook maken we deel uit van een samenwerking met nog heel wat andere Pajotse gemeenten. Onder de koepel van de Erfgoedcel Pajottenlands & Zennevallei krijgt deze activiteit ruchtbaarheid door middel van een gezamenlijke affiche met Affligem, Dilbeek, Galmaarden, Gooik, Herne, Lennik en Ternat.

Meer nog, een fietsroute werd uitgestippeld om ze te verbinden!

Veel leesgenot bij het doornemen van deze brochure en hartelijk dank aan de trouwe opstellers van dienst,

Johan Van Lierde, Schepen van Cultuur en Erfgoed, Roosdaal

Detail fiets Sus Barbé, foto Koen Demarsin (zie blz. 5)

Het genie van Sis

Er zijn in deze uithoek van het Pajottenland in de loop van de eeuwen ongetwijfeld veel knappe ambachtslieden aan het werk geweest. Mandenvlechters, kuipers, smeden, strodekkers, klompenmakers en noem maar op. Bijna allemaal vergeten stielen en vergeeten stielmannen. Al is er in Pamel een vakman geweest, wiens faam tot vandaag wordt bewaard: Gregorius-Franciscus Barbé, zeg maar 'Sis Barbé'.

Zijn stamvader, Adriaan Barbé, was een Gooikse boer die in het begin van de jaren 1700 met een meisje uit de Pamelse Koestraat trouwde. Zijn kleinzoon, Jan-Benedict werd in het stamhuis geboren in 1828 en zou er 32 jaar later een gezin stichten met Petronella De Saeger. Hun huwelijk werd op het einde van het jaar 1860 gezegend met de geboorte van een eerste kind: Gregorius Franciscus. Siske trok elke dag op naar de splinternieuwe school achter het gemeentehuis op de Grote Varing. Toen hij twaalf jaar werd, vond men hem slim genoeg om mee te werken op de boerderij.

Hij groeide op tot een pientere en bijzondere sterke jongeman. Als 't kermis was zorgde hij geregeld voor acrobatische toeren: hij kon even goed op zijn handen lopen als op zijn voeten, hij kon zich aan een paal helemaal waterpas ophijzen, stalen baren plooiën en stenen stukslaan met de blote vuist.

Wanneer hij een varkenskotelet te eten kreeg, dan peuzelde hij heen en al mee op. Als ik zijn kleinzonen Jan-Batist Barbé en meester Frans Appelmans mag geloven, moet Sis zo iemand geweest zijn als Walschap's Houtekiet, maar dan wel zachtaardiger en met betere manieren tegenover de vrouwen.

Waar de held van 'Deps' geregeld een zij-sprong maakte, daar zou Sis het zijn ganse leven houden bij zijn ene Mieken. Zij was een meisje van 't volk van Balles. Maria Elisabeth Anthoons, zoals ze voluit heette, was een achternicht van Victor De Klerck alias den Dikke van Pamel. Het is waarschijnlijk te danken aan deze verwantschap dat het jonge koppel later het huis van de Dikke zou betrekken.

Dat Sis Barbé een bijzonder sterke en vernuftige kerel was, heb ik al gezegd. Maar dat hij ook een man van vlees en vurig bloed was, werd duidelijk toen op 23 september van 't jaar 1882 hun eerste zoon werd geboren: Petrus-Ernest. Een goed jaar later past hij zich ook in de gewone gang van 't leven en laten zij zich door wet en pastoor verenigen op 7 november 1883.

Hoe het precies is gelopen, leggen we later wel eens uit. Feit is dat Sis en Mieke dus gingen inwonen bij de Dikke. Het jonge koppel zou het laatste levensjaar van Miekens onfortuinlijke achterneef draaglijker maken.

Omdat Karel, de oudere broer van Sis, op het ouderlijke hof bleef boeren, had Sis intussen hier en daar wat houtbewerking geleerd en hij ontpopte zich als een zeer goed wagenmaker.

Hij begon allerlei aanpassingen te doen aan het huis, richtte een atelier in en begon ook met een herberg. Mieke zorgde in augustus voor een nieuw boorlingske: Maria Aloysia (Wiske).

Met de twee klein pagadders en de zorgen aan den Dikken had zij haar handen meer dan vol. Maar als je jong bent, heb je kracht en moed om bergen te verzetten. En dat deden deze twee met brio!

De zaak ging goed. Sis zat niet stil, hij woerde met zijn krachten en zijn ideeën. In een krant las hij iets over een tentoonstelling in Parijs waar allerlei technische nieuwigheden werden gepresenteerd. Leergierig als hij was, nam hij op een regenachtige dag zijn paraplu en een stuk krijt, stapte op de trein naar Parijs, spoedde zich naar de bewuste tentoonstelling en zag daar het vervoermiddel dat in de hogere kringen heel populair aan het worden was: de *vélocipède*. Heel opvallend bestudeerde Sis het geval. Met een stukje touw en krijtstrepen op zijn paraplustok wist hij heel wat afmetingen te nemen en zijn goede geheugen registreerde alle bijzonderheden. Als een echte industriële spion begon hij nadien in het geheim het geval na te maken. Als 'kalier' (=wagenmaker) gebruikte hij natuurlijk hout voor zijn fiets: de beste stukken acacia en essenhout werden gezaagd, geschaafd, gedraaid en gevijld tot een stevige constructie. Bij zijn buurman, de smid Jef De Boitselier, mocht hij de kamwielen en de ketting gaan smeden. De eerste Pajotse fiets was geboren (*onderaan deze bladzijde foto van deze fiets, met dank aan de familie Barbé-De Schepper*)!

Naar 't schijnt zou den Dikken op dat ogenblik nog geleefd hebben. Toen hij Sis met zijn houten monster zag oefenen in het atelier zou hij gezegd hebben dat de duvel er in zat, omdat hij voort bolde zonder dat er een paard of een hond was ingespannen.

Het was een hele gebeurtenis toen Sis dan na een hele tijd met zijn machine naar buiten kwam en de eerste keer de Kerkhofstraat op en af pedaalde. Spijtig dat de fotografie nog niet zover was gevorderd dat fiets en bouwer konden worden vereeuwigd. Sis vond dat er hier en daar nog wat kon worden verbeterd en maakte een tweede exemplaar, een zeer kloek werkstuk dat de jaren zou trotseren. Deze fiets zou het begin zijn van een echte traditie die begon met Sis, ging over naar zoon Remi, en via diens zoon Hubert zo tot de vierde generatie belandde bij Rik Barbé.

Maar voorlopig bestond de hoofdbezigheid van Sis dus in het maken van karren en kruiwagens. Mijn schoonvader vertelde me ooit dat een kruiwagen van Sis Barbé vanzelf reed, zo goed was die uitgebalanceerd. Op de Piezelstraat vertelde een oude schrijnwerker me dat hij nooit iemand had gekend die zo nauwkeurig kon werken als Sis. Weinig mensen beseffen wat een moeilijk ambacht de wagenmaker beoefende. Of het nu ging om een driewielige mestkar, een hooiwagen, een hondenkar, een eenvoudige kruiwagen of een voornaam 'Tilberieken' (een 'Tilbury was een kleine luxekoets met bladveren), als het bij Sis uit het atelier kwam gerold, was je zeker van de beste kwaliteit. Een van de belangrijkste (en moeilijkste) onderdelen was het wielgestel. Er kwam heel wat rekenwerk en vakmanschap aan te pas

Foto: Koen Demarsin

Bovendien moest er nauw worden samengewerkt met een smid die de ijzeren band rond het afgewerkte wiel moest bevestigen, een moeilijk en spectaculair karwei. Sis werkte dan samen met zijn naaste geboortgenoot: Jozef De Boitselier (1868-1964), alias 'de Langen uit de Mol'. Jef had zijn smidse naast het atelier van Sis. Een ideale oplossing voor smid en wagenmaker.

Ze werkten niet alleen goed samen, ze steunden ook elkaars 'commercie'. Sis en Jef waren zowel stielmannen als herbergier en hun echtgenotes bestierden een winkel. De Kerkhofstraat was tot de eeuwwisseling immers de 'Avenue Louise' van Pamel. Toen de oude kerk werd afgebroken en het dorpscentrum naar de Grote Varing werd verhuisd, werd het straatje plots een vergeten uithoek. Een opdoffer voor de neringdoeners. Het noodlot heeft de familie Barbé-Anthoos overigens niet gespaard: drie kinderen haalden hun tweede verjaardag niet. Maar de vaste wil om de andere vier kinderen een warm nest te bezorgen, hielp hen alle onheil te overwinnen.

In het werkhuis stond de tijd niet stil. De houtbewerking moest hoe langer hoe meer wijken voor de mechaniek. Het was bij Sis geleidelijk aan al fiets geworden wat de klok sloeg. De houtdraaibank stond bestoven in een hoek, de tientallen gutsen en beitels werden opgeborgen in een grote kist. De geur van vers geschaafde houtkrullen maakte plaats voor oliesmeersel maar het vernuft van Sis bleef onaangetast.

De oudste zoon, Ernest, was intussen al een flinke kerel geworden en ook hij zat vol am-

bitie en vooruitstrevende gedachten. Samen probeerden zij allerlei tandwielletjes en overbrengingen uit om steeds betere fietsen in mekaar te steken. Ernest werd een uitzonderlijk mecanicien! Maar hij had ook een vreemde hunkering in zijn bloed om de wijde wereld in te trekken, ver weg van al wat voorspelbaar was. Het verbaasde dan ook niemand dat hij op een dag zijn spullen bij mekaar nam en op zoek ging naar het lokkende geluk, dat voor hem ongetwijfeld ver van Pamel lag. Hij zou zich naderhand in Luik vestigen en er een grote fietsenfabriek uit de grond stampen.

Ook de kleine broertjes waren niet uit het werkhuis weg te slaan. Remike had zelf al zijn eigen fietsje toen hij nog geen tien jaar was. En dat manneke kon rijden, niet te geloven! Hij werd in zijn jonge jaren een vrij succesrijk wielrenner!

Sis met Mieke, dochters en schoonzoon

Sis mocht het beleven dat zijn zoon Remi de fietsenhandel in Pamel verderzette en dat zijn kleinzoon Hubert hetzelfde zou doen. Sis stierf in 1948 en zou het dus niet meer beleven dat ook zijn achterkleinzoon Erik Barbé zijn leven zou wijden aan de tweewielers. Overigens houdt Rik de naam van zijn illustere voorvader in ere! In zijn toonzaal staat de houten fiets te pronken die zijn overgrootvader zo vakkundig construeerde in het jaar 1885 en daarmee voor het Pajottenland een nieuw tijdperk in de mobiliteit inluidde. (WE)

Molen, draai en klief de wind...

Er gaat zoveel verloren... pittoreske landschappen worden woonwijken, kapelletjes moeten wijken voor het verkeer, de sappige streektalen worden vervangen door een bedenkelijke verengelste tussentaal, unieke ambachten worden opzij geschoven door robots. Hier en daar bieden kleine particuliere initiatieven wat weerwerk, maar zeldzaam zijn de mensen die het verdwijnen van grote, veroordeelde monumenten kunnen afwenden. Maar ze bestaan! Jozef Van Waeyenberge is zo iemand. Dankzij deze telg uit een belangrijke ondernemersfamilie, klieft de Hertboommolen nog altijd de Lombeekse lucht vanop zijn Pajotse heuvel.

De foto's bij dit artikel zijn genomen op de molensite met toestemming voor publicatie in Rausa vanwege de verenigingen Windmolen Hertboom vzw en Hertboommolenmuseum vzw, waarvoor dank!

Van internationaal zakenman tot ambachtelijk molenaar

De Roosdaalse Erfgoeddag vindt plaats op een gedroomde locatie. De kraampjes en standen worden opgesteld in de schaduw van een écht topmonument: de 'Zepposmolen' (zoals hij door velen wordt genoemd), de 'Tragische Molen' (een naam die hij kreeg omdat het muldershuis tweemaal getuige was van een vreselijke moordpartij) of de 'Hertboommolen' (de officiële naam). Op het einde van de twintigste eeuw zag het er nochtans niet goed uit voor het houten meesterwerk: de eigenares was overleden en tekenen van verval kondigden zich aan. Een openbare verkoop zou het lot van Lombeeks trots bezegelen. Toen verscheen Jozef Van Waeyenberge op het toneel. Dit is zijn verhaal.

Voor wie de economie van dit land een beetje volgt, is de naam 'Van Waeyenberge' een referentie voor gedegen internationaal ondernemerschap. Hun familiale investeringsmaatschappij 'De Eik' is een speler op het hoogste niveau. Dit is het milieu waarin de kleine Jozef (°1945) opgroeide.

"Wat een geluk van geboren te zijn in een groot gezin met heel verstandige mensen. Moeder bracht negen kinderen ter wereld, vader heeft les gegeven aan de Gentse Universiteit, broers en zussen genoten hogere studies, waarvan enkelen in het bui-

tenland (o.a. in Harvard en Fontainebleau). Sommigen gaven ook les aan hogescholen. Ik was dus goed omringd. Ik heb met hen allemaal intensief kunnen samenwerken in familiale kring. In die geprivilegieerde situatie heb ik echt enorm veel van hen opgestoken. Het was dus een groot voordeel om altijd met 'privéprofessoren' aan tafel te mogen zitten, zodat ik bijgevolg geen overtollige ballast mee te sleuren had, wat meestal wel aan 'normale' opleidingen verboden is. Het was fantastisch om echt gericht opgeleid te worden, vandaar dat het commerciële en het zakelijke mij van jongs af letterlijk is 'ingelepeeld'.

In mijn jeugd was het bij ons thuis een komen en gaan van zakenlieden uit alle windstreken. Voor ons was dat de normaalste zaak van de wereld. Wij beseften op dat ogenblik niet dat we mochten opgroeien in toch wel uitzonderlijke omstandigheden. Het was ook heel gewoon om altijd vreemde talen te horen."

Zoals nagenoeg iedereen in de familie, bouwde Jozef een indrukwekkende carrière uit o.a. in de internationale zuivelhandel, maar daarnaast was hij ook actief bij Almanijs en de KBC-groep, om er maar een paar te noemen.

Onbewust was er toen ook al de passie voor het erfgoed: hij restaureerde een grote vierkanthoeve in het laatste stukje Anderlechts groen, was oprichter van de actiegroep 'Neerpede blijft' en heeft als voorzitter van het Guldensporencomité Brussel verkregen dat de Vlaamse Feestdag als vast element op 11 juli op de Brusselse Grote Markt elk jaar opnieuw feestelijk kan georganiseerd worden. Terloops werd hij ook nog voorzitter van Europa Nostra, de pan-Europese federatie voor cultureel erfgoed.

Maggekik gie meuleken êen?

Jozef Van Waeyenberge trouwde in 1972 met Béatrice Baeyens. Zij is de dochter van dr. Baeyens en Léa Ney. De dokter woonde met zijn gezin het door hem gerestaureerde Lombeekse kasteel Rokkenborch. Voordien kende hij Lombeek enkel van de meiboomplantingen, de orgelconcerten en het voortreffelijke eethuis 'De Kroon'.

Toen zijn schoonvader dr. Jozef Baeyens veel te vroeg overleed, trok mevrouw Baeyens-Ney, nadat al haar kinderen waren getrouwd, naar het 'Spaans Huis' op het zelfde domein. Dan kwamen Béatrice en Jozef zich met hun drie kinderen vestigen in het historische pand. Tot dan had hij zich niet echt bekommerd om het plaatselijke erfgoed.

"Mijn schoonvader Jo Baeyens en schoonbroers Joost Proesmans en Wilfried Van Cauwelaert de Wyels waren zeer begaan met het erfgoed. Ik moest mij daar niet mee

bezig houden, zij namen initiatieven om het erfgoed te bewaren, bv. toen de molen van de Pauselijke Zouaaf werd omvergetrokken, hebben zij nog pogingen gedaan om hem te redden. Pas in 1999, toen de molen van Lombeek te koop werd gesteld, kwam de interesse. Het was een openbare verkoop en het was toevallig precies op mijn verjaardag. Toen ik na de verkoop thuis kwam vroeg mijn vrouw: "Jozef, je hebt die molen toch niet gekocht?" Ik heb toen laconiek geantwoord: "Maggekik gie meuleken êen? (in het Gents betekent dat: "mag ik geen speelgoedje hebben"?)".

Er volgde een lange periode van administratieve rompslomp. Gedurende twee jaar draaide de papiermolen vóór alle nodige vergunningen werden afgeleverd. Daarna kon de restauratie beginnen. Die werd in één jaar vakkundig afgerond.

De molen werd balk voor balk en steen voor steen ontmanteld. Op geregelde tijdstippen begaf Jozef zich naar het atelier van Roland en Kris Wieme in Deinze om de vorderingen van de werken gade te slaan.

Rausa bestond nog niet, maar ik schreef toen artikels voor het Davidsfonds-Klokje. Daarom ben ik op een herfstige dag in 2002 zelf ook eens een kijkje gaan nemen. Ik herinner me dat ik sterk onder de indruk was toen ik de enorme werkplaats binnenkwam en het gigantische karkas van de eeuwenoude molen zag oprijzen. Bedrijvige ambachtslieden deden chirurgische ingrepen op de kolossale draagbalken. Met nederigheid en ontzag luisterde ik naar de uitleg van Roland Wieme.

Foto Louis Van Eenoo

De kennis die deze kwieke zestiger ten toon spreidde, oversteeg alle gangbare opvattingen over meteorologie, materialenleer en mechanica. Het was fascinerend om volgen hoe hij en zijn handige kompanen, de honderden zorgvuldig gedemonteerde onderdelen met zwierige gebaren weer in elkaar pasten, half vergane stukken deskundig vervangen en zo spie na spie de houten gigant deden herrijzen.

Het waren dan ook euforische momenten toen op 2 december 2002 de molen, mooier en steviger dan ooit, weer op zijn teerlingen stond te pronken. Ondanks het onstuimige weer, werd de Molenkauter het decor van een echte Vlaamse kermis! Jozef Van Waeyenberge had voor een grote tent gezorgd waar de honderden genodigden, de muzikanten en de Lombeekse burgers begonnen aan een uitbundig feest. De vier Roosdaalse fanfares vergaten al hun strubelingen en speelden broederlijk samen 'Living it up', het meeslepende kenwijsje van het onvolprezen jeugdfeuilleton *Kapitein Zeppos*. Ook Senne Rouffaer en Vera Veroft waren eregasten op de 'molenverrijzenis'. Een onvergetelijke dag voor Jozef en zijn ploeg!

Foto Jan De Mont

"Op het ogenblik dat de molen werd gekocht, was molendeskundigheid mij vreemd, maar via studie werd geprobeerd om met alles zo goed mogelijk rekening te houden. Daar kruipt heel veel opzoekwerk in! Het consulteren van molenboeken uit het begin van de 18de eeuw (de periode waarin de windmolen Hertboom in zijn huidige voorkomen werd opgericht), het door nemen van stapels vakliteratuur, het onder de arm nemen van architect Romain Berteloot (een autoriteit op gebied van molenrestauratie) en in 2000 het volgen van een molencursus. De totale kennis van de molen op zo korte tijd verwerven was wel wat veel gevraagd en daardoor zijn natuurlijk enkele zaken aan de aandacht ontsnapt. Maar de tijd was beperkt (ook voor de dubbele subsidie, speciaal voor het behoud van molens kortstondig ingevoerd). Dit maakte dat de restauratie zo vlug mogelijk diende te worden uitgevoerd en de molen opengesteld voor het publiek. Het slecht kunnen kruien van de molen is één van de gevolgen daarvan: een bronzen maan (een schijf tussen twee onderdelen in ijzer) werd niet teruggeplaatst. (Kruien = de windmolen verdraaien om de wind verticaal op de wieken te zetten).

De molenbouwers hadden de opdracht gekregen om de restauratie te realiseren volgens duidelijke principes: wat kon bewaard worden werd bewaard, wat kon hersteld worden werd hersteld en wat nieuw gemaakt moest worden, werd vervangen door elementen die gemaakt werden naar het model van het versleten stuk.

Een monument moet je in zijn originaliteit kunnen bewaren. Al wat nodig is voor de veiligheid en de moderniteit, moet je zo installeren dat het wegneembaar of tijdelijk is (bv. verwarmings-, alarm- en andere systemen)."

De drie fazen

Het belangrijkste werk was achter de rug, de molen was gered. Maar het grote doel: hem weer laten draaien en uitbouwen tot een toeristische topper, daar waren deskundige medewerkers voor nodig.

In los verband en met toevallige vrijwilligers is dat onbegonnen werk. De oprichting van een vzw drong zich op.

"Wij hebben onze eerste vzw 'Windmolen Hertboom' op een symbolische dag opgericht: 4/4/2004 met een knipoog naar de datum waarop de molen werd beschermd: 4/4/1944. Deze bescherming was een initiatief van de conventie van Den Haag die wou beletten dat op het einde van WO2 de Engelsen de overgebleven molens zouden bombarderen.

Via het verenigingsleven rond de molens leerden we mensen kennen waarmee een hechte band kon ontstaan. Ook langs de 'molencursus' werden bekwame krachten geworven. De vzw Windmolen Hertboom is mede-initiatiefnemer geweest van deze cursus. Daar worden vrijwilligers opgeleid tot 'artisanale meester molenaar', een diploma dat erkend is door de Vlaamse overheid! Ook andere initiatieven werden genomen, zoals het aan de wieg staan van de oprichting van de 'Koepel Molens Vlaams-Brabant' en het 'Molenforum Vlaanderen' en niet in het minst de verbroedering met de "Molenkring Arbeid Adelt -Weelde" met ontvangst op het gemeentehuis van Roosdaal en het gemeentehuis van Ravels. Er is nu een ploeg van een zestiental personen (ook dames!) die de molencursus met succes gevolgd hebben. Zij zetten zich onbezoldigd in om de molen draaiend te houden en open te stellen voor het publiek, zelfs veel frequenter dan voorgeschreven door de wetgever! Intussen viel de molen meerdere prijzen te beurt, de Provinciale Erfgoedprijs en een Europees Award.

Intussen is er een tweede vereniging opgericht op 6/6/2006: vzw Hertboommolenuseum. Omdat er altijd maar mensen langs kwamen met allerlei objecten, was het uitkijken naar een ruimte om de interessantste voorwerpen tentoon te stellen. Dus nog maar eens een initiatief nemen! Zo werden de stallen omgebouwd tot museum, werd boven een bureel ingericht en werd in de schuur en het karhuis een multifunctionele ruimte ingericht (nu de Zeppos-cafetaria). Het museum opende in 2006 met twee aspiraties: educatief zijn en kennis bewaren om over te dragen.

Met terechte trots leidt Jozef ons door het knusse museum, langs talrijke beeldschermen, prachtige maquettes en didactische opstellingen. Er staat zelfs een miniatuurmolen zodat blinde mensen tastend kennis kunnen maken met een windmolen. Intussen zijn ongeveer alle scholen uit de ruime buurt hier al langs geweest. Fase 2: volbracht! Rest nog de derde pijler...

"Het is de bedoeling dat we in de molenaarswoning overnachtingsaccommodatie (B&B) kunnen onderbrengen. De plannen voor vijf kamers en een gemeenschappelijke ruimte zijn getekend, maar we hebben moeten afrekenen met nogal wat tegenslagen en vertragingen. Toch doen we er alles aan om zo snel mogelijk gasten te kunnen ontvangen in dit uitzonderlijk mooie plekje. We gaan hout vasthouden... Jawel, de gezondheid is er en zolang die blijft, blijft de betrachting om molen en museum, dit zeer waardevol erfgoed boordevol kennis, als toeristisch anker in het mooie Pajottenland te bewaren." (WE)

De tragische molen van Lombeek

Op een Erfgoeddag die zich onder het motto 'Hoe maakt u het?' richt op het cultureel erfgoed rond vakmanschap en meesterschap in Vlaanderen, verdient het ambacht van de molenaar zeker ook een plaatsje.

In 1982 schetste Gerard Van Herreweghen in het extranummer DF-Klokje de geschiedenis van de Lombeekse molen en zijn hardwerkende molenaars, maar ook de tragische geschiedenis eraan verbonden door de twee moordpartijen die er plaats vonden. Het uitgebreide speur- en schrijfwerk van deze gerenommeerde geschiedkundige en Roosdaalse ereburger integraal herhalen, gaat het bestek van deze publicatie te buiten. Een herwerkte samenvatting, een eigenzinnige keuze van feiten en wetenswaardigheden uit dit lijvige werkstuk, is hier wel op zijn plaats.

Naar het thema van de Erfgoeddag, betaamt het te starten met de ode die deze erudiete heemkundige neerpende. Een ode aan het vakmanschap van de molenaars die hier in deze molen hebben gestaan, "in dit gedurfd en ingenieus meesterwerk van techniek" zoals hij het zelf roemde.

Ode aan de molenaars van de Hertboommolen

Hier oefenden ze hun specifiek beroep uit. De molen was hun tweede thuis. Ze leefden er tussen aarde en hemel, en keerden het zware gevaarte naar de stoot der winden. Ze kenden de wiekentaal, rolden de zeilen op of open naar de sterkte van de wind en speurden de einder af om aan bomen of bosjes te zien of de windrichting niet aan het veranderen was. De wind was hun krachtbron, de adem van hun bedrijf. Op windloze dagen lag alle bedrijvigheid noodgedwongen stil. Daarom mochten er geen hoge bomen, bossen of huizen staan in de nabijheid. Ze remden de vrije aanloop van de wind.

Ter ere van alle molenaars die een stuk van hun leven op die vierpotige reus hebben versleten, dit eenvoudig gedichtje (van Jan van Droogenbroeck), dat menig kind hier in op de lagere school uit het hoofd moest leren. De beelden die worden opgeroepen, behoren tot het verleden. Maar het verleden heeft zijn wondere bekoring.

DE MOLEN

Daar staat hij,
Met zijn grijze kap,
Zijn lange staart,
En vier rode wieken,
Hoog in de lucht,
Die zwieren en zwaaien in volle vlucht.
Aan een koorde hangt een zak,
die langzaam gaat naar boven.
En de molenaar, wit bestoven,
fluit een deuntje op zijn gemak.
Hij fluit een deuntje, blij van zin,
en trekt de zak het venster in.

De wieken zwaaien en zwieren;
de wielen draaien en gieren;
de stenen knarsen en ronken,
waartussen het graan is gezonken.
Vanboven was dit graan geheel;
van onder is het stuivend meel.
Zo God het niet meer waaien liet,
had de molenaar veel verdriet;
de man en wist niet wat beginnen:
hij moet met de wind
zijn broodje winnen.

De unieke ligging van de Hertboommolens

De molen dankt zijn naam aan het aangrenzende open weiland. Op zijn hoge terp, 85 meter boven de zeespiegel, beheerst hij een plateau dat aan alle kanten openrolt. Wie de molentrap opklimt, krijgt een reeks vergezichten over het Pajottenland en de Dendervallei. Met klare luchten gaat de blik haast tot Brussel, Halle, Geraardsbergen, Nederbrakel en Aalst. Alleen de heuvelkammen van de Hunsel en van Ledeberg-Kattem zijn een hinder voor een dieper gezichtsveld in die richting.

In de tuin is er een weelde van buxus: dikke, gladgeschoren hagen van Spaans hout en een hoge boom van dezelfde familie. Dit gewas dat honderden jaren mee kan gaan, pleit eveneens voor de ouderdom en de belangrijkheid van de nederzetting. Ook de eik op de molenberm is een vast element van het algemene beeld. Hij mag er nog lang staan. Hij geeft kleur en leven aan de honderden foto's die ter plaatse worden geschoten. Met huis en molen lijkt hij een onafscheidbare drie-eenheid. Tot nog toe is deze landelijke oase van rust en schoonheid nog niet gestoord door al te nabije nieuwbouw. Het is te hopen dat het zo blijft.

Molen en molenhuis ontleed

Typisch voor deze windmolen zijn de vier teerlingen in witte zandsteen van de streek, beschermd door een zware arduinen deksteen; het tweedelig mansardedak en de overkapte windweeg. De windweeg is nog grotendeels met leien bedekt; de kap met eternieten schaliën. Het molenhuis met drie dakkapellen en grijs pannendak dateert van

1784, zoals de ankers in de tuingevel getuigen.

Links van het jaartal vormt een anker de hoofdletter "A". Dat kan "Anno 1784" zijn. Een andere mogelijkheid is dat het om de beginletter van een familienaam gaat. De toenmalige molenaar heette immers Van Audenrode. De laatste ankers zijn oude molentekens. Het best gekend is de gekromde X, symbool van het molenaarshap en ook als wapenkundig teken voorkomend. Het verbeeldt de rijm of het molenijzer, dat met vier haken in het middengat van de molensteen geklemd zit en dient om de aswenteling op de steen over te brengen. Het anker links daarvan vormt een cirkel met een verticale lijn in het midden, en stelt een andere vorm van het molenijzer voor.

Achter de molendeur bevindt zich het donker geheim van het maalmechanisme. Hier keurden de molenaars het warme meel met wrijvende vingers. Evenveel generaties Lombeekse boeren wachtten er op hun bakzak en hun zemelen. Met kruiwagen of kar reden ze de vracht naar de molen. De reep trok de zakken op en liet ze naar beneden. Voor velen was het een maandelijks karwei, een element van het boerenritueel, van groot belang voor mens en dier.

De molen van Lombeek is 'n indrukwekkend werkstuk waarvan de oudste bestanddelen tot het eerste kwartaal van de 18e eeuw opklimmen. Sommige zijn allicht nóg ouder want ze vertonen brandsporen. Het is geweten dat de molen door Franse soldaten werd uitgebrand in 1690 en dat er haast veertig jaar voorbijging voor er een nieuwe kwam.

Men vertelt dat hij nadien nog eens omwaaide, toch bevestigen een vijftal jaartallen in en op de molen dat de hoofdelementen uit de 18de eeuw stammen.

Binnen de molen, op een oostelijke zijbalk, staat het oudste jaartal. Het werd aangebracht in bruinrode bolusverf, een preparaat waarmee de molenaars hun zeilen insmeerden. Onder een meisjesfiguur met hoepelrok en handen in de heupen, staat het jaartal 1727. Ongetwijfeld het werk van Peeter van Lierde die toen molenaar was, nog jonkman, maar reeds vrijend met een Lombeekse schoonheid.

Op de zware middenbalk staan de initialen M.D.M. naast het jaartal 1760 gekerfd. Doorgaans interpreteert men deze hoofdletters als de afkorting van 'Molen De Man'. De heer van Lennik, Carolus-Josephus-Ghislenus de Man, was inderdaad moleneigenaar, maar slechts vanaf 1772. Ofwel zijn initialen en jaartal niet binnen het hetzelfde jaar ingekerfd, ofwel zijn het de beginletters van een andere naam. Misschien van een muldersknecht of van een wachtende boer die zijn tijd wou vullen.

Op een westelijke zijbalk staan, alweer in bolusverf, de letters F.V.L.D. met ernaast het jaar 1755. Allicht een molenaarszoon: Francis van Lierde. Even terzijde leest men F.D.M. 1793. Opnieuw geen initialen van een molenaar, maar misschien weer een muldersknecht of om het even welke bezoeker die zijn naam wilde vereeuwigen. Tenslotte zie je in de witte zandsteen van de noordelijke teerling het jaar 1785 gegrift.

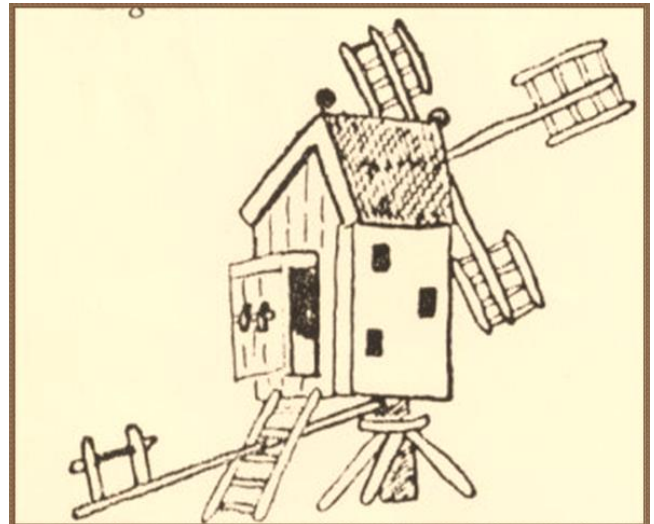
Trouwens, ook molenaars grepen al eens naar hun mes om te kerven. In de zware, dwarsbalk staat voluit J. VAN DE VELDE, en in oostelijke zijbalk THEO en EMIEL WALRAVENS, de laatsten die de wieken deden zoeven. Goed zichtbaar schreef Theo op een eikenhouten dwarsligger met krijt: "Ik verzoek de klanten van stipt te betalen."

Zes eeuwen geschiedenis

Ook al dateert die binnenbouw uit de 18de eeuw, de Lombeekse molen werd reeds vermeld in het cijnsboek van 1391 en heeft op zijn minst zes eeuwen geschiedenis achter de rug. Best mogelijk dat de heer van Lombeek (Diederik van Walcourt) hem liet oprichten. Omdat iedere dorpsheer ook het

molenrecht bezat, ligt het voor de hand dat de bouw van de eerste molen (tegen het Hertboomveld) aan een Walcourt moet worden toegeschreven. Te meer omdat de heren grond hadden in de buurt. Dat betekent dat de oudste molenconstructie tot ca. 1300-1350 kan worden opgeschoven. De molen werd opgericht als 'banmolen', waar alle inwoners van de heerlijkheid hun granen moesten laten malen op straffe van boete.

Van 1330 tot 1655 vinden we de achtereenvolgende eigenaars in Gaasbeek. De enige kleindochter van Diederik van Walcourt was gehuwd met een Hollands edelman die een tijdlang heer van Gaasbeek was. Lombeek werd opgenomen in het Land van Gaasbeek dat groter en machtiger was geworden door de aanhechting van de goederen der Walcourts.

Vanaf 1655 kreeg de molen dan een nieuwe eigenaar, ene Lefebvre. Was de molen toen in slechte staat, neergebliksemd of vernield? In ieder geval schijnt de nieuwe eigenaar voor een andere te hebben gezorgd, twee jaar na de aankoop. Vervolgens werd de Brusselse procureur Jan Dors in 1689 de nieuwe eigenaar. Grijze haren kan hij ervan gekregen hebben. Reeds het jaar nadien, in 1690, wordt de molen door de Fransen afgebrand. De gevolgen waren fataal voor de molen. Bijna veertig jaar verlopen eer Lombeek een nieuwe krijgt.

Al die tijd zitten Dors en zijn erfgenamen in een proces verwickeld met de 'regeerder' van het dorp over een eis tot schadevergoeding. Pas in 1725 werd de zaak afgesloten, maar toen was de molen alweer verkocht.

Die verkoop ging door in 1720. De Brusselse Sieur Egidius de Mesmaecker koopt het puin en het molenrecht, en blies het Lombeekse molenbedrijf nieuw leven in. Jonkman Peeter Van Lierde, een Meerbeekse molenaarszoon, wordt de jonge molenaar. Hij wordt het ongelukkige slachtoffer van de eerste moord die gepleegd wordt in het molenaarshuis. Daarover later meer. Het feit dat Peeter Van Lierde hier in 1729 trouwt met Maria-Theresia Van Audenrode, en hier ook blijft wonen en kinderen krijgt, laat veronderstellen dat de nieuwbouw reeds voltooid was ca. 1727-1728. Waarschijnlijk verbleef Peeter Van Lierde eerst een paar jaren als jonkman in het molenhuis. Daarenboven is het jaartal 1727 het oudste dat in de molen voorkomt (onder die meisjesfiguur waarover we het daarnet hadden). Voor ons staat het vast dat de nieuwe windreus in 1727 reeds klaar was. Hoe verklaart men anders dat jaartal op de binnenbalk? En dat de jonge molenaar er in een romantische bui een meisje heeft naast getekend, is maar menselijk. Wat wij vandaag zien is dus de achttiende-eeuwse molen die weliswaar af en toe kleine reparaties onderging én na de klassering ook een volledige restauratie onderging.

Na de moordaanslag op Peeter Van Lierde bleef zijn vrouw over met een nest kleine kinderen. Maar het bedrijf moest verder gaan. Vijf maanden later hertrouwt de weduwe met de Wambekenaar Peeter Van Den Bosch. Vele jaren is hij molenaar geweest, hij was het nog in 1772, toen de molen weer werd verkocht. Koper was Carolus-Josephus-Ghislenus de Man, heer van beide Leniken, van Ophem en Walcourt. Zo was de kringloop voltrokken: de molen die aanvankelijk eigendom van de Walcourts was geweest, kwam opnieuw in handen van hun verre nazaten (hieronder hun wapen)

In 1777 nemen Catharina, de dochter van Peeter Van Lierde, en haar man Jan Francis Van Audenrode de molen over. Het huidige molenhuis met in zijn ankers het jaar 1784 is tijdens hun leven gebouwd. Het A-anker kan op hun familienaam wijzen, maar zeker is het niet. Na nog een paar generaties Van Audenrode, neemt een notariszoon de molen over. Jan-Baptist Walravens verhuist uit het vaderlijk kasteel om molenaar te spelen.

De familieoverlevering verhaalt dat ook de schuur die destijds tot het kasteelcomplex behoorde, afgebroken werd en weer ineengestoken op het molenerf. Dat is zeer aannemelijk, want de oude schuren van weleer, met hun lemen wanden en hun met pinnen en bouten vastgeklopt gebint, werden tot de roerende goederen gerekend omdat ze verplaatsbaar waren. Daarenboven is er de familiale overlevering die getuigt dat de stenen muur van vandaag slechts later werd opgemetseld, nadat het houten geraamte was vervoerd en geplaatst. Eén wand is nu nog steeds van leem en vlechtwerk. Misschien is hij een unicum geworden in het Lombeek van vandaag. Als je de kans krijgt, ga hem zeker eens bekijken.

De volgende generatie wordt gevormd door de ongehuwde zusters en broers die in het molenhuis bleven wonen: Celestine, Leonia, Clotilde, Theofiel en Emiel Walravens. In 1917 greep de tweede moordpartij in het molenhuis plaats, nog gewelddadiger dan de eerste. Leonie Walravens en de knecht Emiel Vervenne werden de keel overgesneden. Straks meer daarover.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog draaide de molen nog. Het was de tijd dat ook niet-landbouwers al eens een zakje graan kochten en lieten malen. Na die oorlog ging de bedrijvigheid op de wind- en watermolens van jaar tot jaar gevoelig verslappen, ook in Lombeek. Na de dood van Theofiel in 1950 was het malen volledig afgelopen ... waren daar geen paar amateur-molenaars geweest die 's zaterdags en 's zondags de wieken op gang zetten en maalden wat er te malen was.

Dat waren de broers Willy en Theo Tielmans, die er zelfs nog een tijdje mee doorgingen toen Emiel Walravens in 1954 stierf en het molengoed werd verkocht.

Maar de Tielemansen hielden het op een bepaald ogenblik voor bekeken. De boeren die zelf nog bakten, konden terecht bij Jozef Wastiels. Hij was nog familie van de Walravens op de koop toe. Molen en molenerf werden verkocht aan Leopold Rooseleer uit Lennik. Ondertussen was de klassering gekomen in 1944 en werden broodnodige restauratiewerken uitgevoerd. Nu is de molen met pensioen. Een molen in volle werking is wit en grijs van meel en stof. Zelfs de spinnenwebben. Dat is niet meer het geval met die van Lombeek. Hij is opgeveegd, gereinigd en bruin ingesmeerd. Geen witte sporen meer.

(We willen de lezer er terloops even aan herinneren dat dit de navertelling is van een boek dat Gerard Van Herreweghen schreef in 1982, bijna een halve eeuw geleden dus. De auteur zou het warm aan zijn hart krijgen, mocht hij vandaag de molen opnieuw zien draaien...).

De eerste moord op Nieuwjaarsnacht 1745

Tweemaal hebben boeven in het molenhuis toegeslagen: op 1 januari 1745 en op 22 april 1917. Zo is men van de "tragische molen" van Lombeek gaan spreken, al speelde alles zich in de woning af. De laatste keer lieten twee bewoners het leven, de eerste keer was er één dode: Peeter Van Lierde, pachter van de nieuwe windmolen, werd in de fleur van zijn leven – net 40 geworden – op nieuwjaarsnacht 1745 beestachtig koud gemaakt. De moord beroerde de volkse verbeelding. De reden ligt voor de hand: de naam van Jan de Lichte werd ermee verbonden. Al is dat niet helemaal terecht. Zes mannen waren bij de Lombeekse moord betrokken, maar vermoedelijk kende geen van hen Jan de Lichte al op dat moment. Pas daarna zijn drie onder hen wel in de bende verzeild geraakt.

Zowel de moord te Lombeek als de talloze rooftochten van Jan de Lichte en zijn trawanten voeren ons naar de roerige periode van de Oostenrijkse Successieoorlog. Er ontbrandt een oorlog, met Frankrijk en Pruisen, die aanvankelijk in Midden-Europa wordt uitgevochten, maar later naar de Oostenrijkse Nederlanden overslaat.

De Franse legers vallen onze gewesten binnen. Die noodlottige omstandigheden lagen mede aan de basis van het groeiend aantal ontwortelden. Lediggangers, landlopers en dieven waren voor 'n goed deel slachtoffers van hun tijd. Er brak een tijd van plundering, moord en doodslag, kortom van totale chaos, aan.

De ingreep van de Franse bezetter op het economisch leven is haast even fataal. Het regent oorlogsbelastingen. Opeisingen van hooi, stro en haver zijn niet uit de lucht. Er komt geen eind aan de rantsoenen die moeten geleverd worden, en er is het brandhout voor de winterkwartieren, de piketten voor palissades, versterkingen en kampementen. Het was onmogelijk alles ter plaatse te vinden. Slag om slinger moet de gemeente elders aankopen doen. De gemeentekas is tot op de bodem leeg; er is geen ander middel dan de hoofdelijke belastingen telkens te verhogen. Ondertussen gaan de prijzen de hoogte in en wordt de kleine man het eerste slachtoffer.

Geen wonder dat de bedelarij en landloperij weliger gaan tieren.

Iedere gemeente moest ook soldaten leveren om het Hollands-Oostenrijks leger aan te vullen. Later deden de Fransen hetzelfde. De kandidaten waren vrijwilligers of werden aangeduid door loting. De miliciens werden geloot uit de groep van de minst vermogenden: de landarbeiders, de knechten van de grote boeren.

Dit was een lepe streek van de wethouders. Niet alleen woonden deze mensen in ongezone lemen krotten, ze werden het eerst getroffen door de prijsstijging van de levensmiddelen en het wegvallen van de werkgelegenheid. De miliciens waren dus doorgaans jongelui die niet meer wisten van wat hout pijlen maken of gevaarlijke gasten. Een vrijwillige aanmelding bij het leger was niet zelden een ultiem middel om aan de belstaf te ontsnappen. Soms moest de gemeente zelfs rekruten kopen. Niet zelden lieten zij zich inlijven om van de schepenen een premie op te strijken, maar deserterden enige tijd later. Omdat ze zich dienden te verstoppen, belandden ze vaak bij dat andere leger: het leger van dolaards, ledigangers, landlopers en gelijksoortige mensen van verdacht allooi.

De beroering en de miserie werd nog opgedreven doordat de Franse legerleiding voortdurend pioniers opeiste. Gehuwde mannen en volwassen zonen werden opgeroepen om als legerarbeiders allerlei karweien te gaan opknappen, soms ver van huis: wegen aanleggen of repareren, meehelpen aan de bouw van versterkingen, verschansingen en palissaden in de buurt van strategisch belangrijke punten of steden. Ook onder deze pioniers waren er deserteurs. Meestal kleine lieden, want pachters en meer vermogenden kochten een vervanger en lieten een knecht in hun plaats optrekken.

De legertrouwen zelf zijn broeinesten van criminaliteit. Vrouwen en kinderen van soldaten, paardenknechten, opkopers van oorlogsbuit, deernen en allerlei schorriemorrie en ander avontuurlijk en verdacht gespuis. De schadelijkste en meest onnutte elementen stromen er samen. De overgrote meerderheid van de militairen kende geen beroep en zag in het leger de nijpendste problemen van voeding, kleding en logement opgelost. Dit wereldje van arme werkloze stakkers werd nog aangevuld door opgespoorde criminelen die zich in de anonieme massa van de legermacht veilig wisten, en door misdadigers en vagebonden, veroordeeld tot enkele jaren krijgsdienst.

In die atmosfeer, van oorlog en geweld, van uitbuiting en armoede, van niet aflatende troepenbewegingen, op- en aftrekkende pioniers en opgezochte vaandelvluchtigen, groeit het getal van hen die aan de zelfkant

van de maatschappij leven. Ze verenigen zich in kleine benden, waarvan de samenstelling van keer tot keer verandert, en schuimen het platteland af. Ze breken binnen in huizen, hoeven, winkels en pastorieën, en deinzen niet terug voor roofmoord. Zo'n toevallig samengestelde troep van zes man slaat op 1 januari 1745 toe in Lombeek.

Die moord is slechts één feit uit een lange reeks misdaden in de Oost-Vlaamse regio. In september 1748 grijpt de overheid drastisch in. Er wordt een algemene klopjacht ingezet. Meer dan 130 suspecte personen worden opgepakt. Weinig leden van de bende van Jan de Lichte zijn door het net geglipt. Tijdens de ondervraging - eerst zonder foltering, daarna worden de duim-schroeven aangedraaid - verklappen ze medeplichtigen, die op hun beurt worden ingerekend.

Bij de gearresteerden was slechts één kerel die in Lombeek had toegeslagen: Pieter de Wilde. Pas na de derde draai aan de duim-schroeven ging De Wilde door de knieën en bekende hij mededader te zijn geweest van de manslag op de molenaar van Lombeek. Vrij omstandig vertelt hij hoe alles werd beraamd en uitgevoerd. De processtukken, zes bundels met een gezamenlijke dikte van een halve meter, geven er een goede kijk op.

Als medeplichtigen noemt hij vijf namen: Gilles van Pamel, Jan de Vriese, iemand die Tis werd genoemd, de schoonbroer van Gilles van Pamel en de broer van die schoonbroer. Het typeert de toevallige samenstelling van de groep dat De Wilde slechts één medeplichtige met zijn familienaam kent: Jan de Vriese. Gillis van Pamel noemt hij naar zijn geboortedorp, terwijl diens ware familienaam Van der Elst was. Gillis was inderdaad een Pamelaar, net als zijn schoonbroer die in werkelijkheid Jan Bosschaert heette, en diens broer Francis Bosschaert. Drie Pamelaars dus, en straks komt er nog een vierde bij. Maar geen van allen heeft actief deelgenomen aan de moord.

Vrij laat op de avond was het, toen de zes kerels aanklopten aan het molenaarshuis. Over de acht kinderen van Peeter Van Lierde wordt immers niet gerept. Die waren blijkbaar al naar bed, net als de meid en de knecht trouwens.

De rol van de zes is sterk verschillend. De drie vreemdelingen - De Wilde, De Vriese en Tis - dringen binnen en slaan koelbloedig toe. De drie Pamelaars trekken buiten de wacht op. Daaruit is nog niet af te leiden dat ze lammetjes waren. Het is alleen een voorzorgsmaatregel.

De vreemde luizen waren onbekende gasten; de Pamelaars liepen gevaar herkend te worden als ze zich binnen waagden.

De molenaar haalde voor zijn onverwachte gasten enkele kannen bier. Rond het vuur zaten ze te drinken.

Jan de Vriese stond op een bepaald ogen-

blik op, knipte zijn mes open en bracht Peeter Van Lierde, die naast hem zat, een steek toe. De molenaar viel, maar trachtte weer op te staan. Toen vuurde Tis met zijn pistool. Dapper weerde het slachtoffer zich tegen zijn nieuwe aanvaller. Ook De Wilde trok zijn degen en ging er de molenaar mee te lijf. Nog bood de man weerstand tot Tis hem een mes in de buik plofte. Peeter Van Lierde moet een felle kerel zijn geweest, want pas op dat moment zakte hij in elkaar, na zo lang weerwerk te hebben geboden. Geen wonder dat de volksboeken hem als een reus afschilderden.

Ook zijn vrouw deed niet voor hem onder. Jan de Vriese vertelde later dat hij haar drie of vier messteken moest geven om uit haar greep te geraken. Zo sterk hield ze de aanvaller van haar man omklemd. Wellicht werd de vrouw niet zó erg gekwetst door de messteken. In het hartje van de winter liepen de mensen heel wat dikker gekleed. Allicht had ze toen een drietal wollen kledingstukken aan die de steken gedeeltelijk afremden. Deze kranige vrouw, die spontaan in de tegenaanval was gegaan, overleed uiteindelijk pas in 1781, ongeveer 79 jaar oud.

Het gestommel en het geroep in de woonkamer hadden ondertussen ook de meid en knecht gewekt. De meid rende naar buiten. Gillis van Pamel greep het geweer van Francis Bosschaert en vuurde in haar richting. Ook de knecht schreeuwde om hulp. Omdat Francis Bosschaert riep dat er volk op komst was, gingen de daders op de loop.

Op basis van deze bekentenissen van De Wilde gaat het gerecht op zoek naar de andere vijf daders. Zo wordt Jan Bosschaert opgepakt te Pamel. Net dan, na de vierde draai aan de duimschroeven, herroept De Wilde zijn verhaal: Bosschaert was toch niet op de plaats van de misdaad aanwezig. Hij zou slechts een eind zijn meegegaan om de weg te tonen.

Wanneer Bosschaert op de beklagdenbank plaatsneemt, staat zijn zaak er daardoor al betrekkelijk goed voor. Hij bevestigt de nieuwe versie van De Wilde, en noemt zijn buur Adriaan Van Der Elst als één van de daders die naar Lombeek trokken. Adriaan van Pamel was inderdaad de oudste broer van Gillis van der Elst, en zo zijn er dus finaal vier Pamelaars betrokken bij de moord.

Jan Bosschaert geeft wel toe dat die zes mannen bij hem thuis zijn binnengekomen, dat ze zich hebben gewarmd en een kruik brandewijn dronken. Maar, en dat is nogal kras, hij heeft zelf niets van hun roofplannen gehoord. Toen ze vertrokken is hij thuis gebleven. De rechters geloofden hem. Ze konden ook weinig tegen hem aanvoeren. Jan Bosschaert mocht naar huis, bij vrouw en kinderen.

De andere mededaders krijgt het gerecht nooit te pakken. Van Francis Bosschaert en Adriaan Van der Elst is geen spoor meer te vinden. Hadden ze lont geroken en vlug hun biezen gepakt? Was de Pamelse grond hen te heet onder de voeten geworden?

Gillis van Pamel en Jan de Vriese waren al gestorven toen de grote razzia plaatsgreep in 1748. Beide mannen belandden na de Lombeekse moord, samen met Pieter De Wilde, bij de bende van Jan de Lichte en stierven na conflicten met 'soortgenoten'. In een herberg te Scheldewindeke vlamt, tijdens een onsmakelijke dronkenmansruzie, plots een heftige twist op tussen de Lichte en de Vriese. Die laatste gaf de rovershoofdman een kaakslag en vuurde op hem. Gillis van Pamel, ook aanwezig, kwam tussenbeide en plantte zijn mes in de rug van De Vriese, die dodelijk getroffen neerzeeg.

Voor Gillis van Pamel was de moord te Lombeek het begin van de donkerste periode uit zijn al weinig glorieuze leven. De jonge Gillis van der Elst was nog geen tien jaar toen zijn vader heen ging. Weelde kan er in huis niet geweest zijn. Al vroeg kende hij het lot van alle arme weeskinderen die zo vroeg mogelijk moesten gaan werken om wat bij te verdienen. Hij is nog geen twintig als hij moet trouwen. Zijn vrouw Adriana van der Kelen brengt drie kinderen ter wereld in Pamel.

Hoe hij kennis maakte met de kornuiten waarmee hij naar Lombeek trok, is niet geweten. Al heeft hij de molenaar niet met mes, pistool of degen bewerkt, zijn medeplichtigheid heeft zijn verder bestaan getekend. Ook hij voelt zich niet meer veilig in zijn geboortestreek. Instinctmatig gaat hij de weg op die hem leidt naar de lichtschuwende broederschap, waar opgejaagden, deserteurs, dieven, leeglopers en andere spitsbroeders van bedenkelijk allooi elkaar vinden. Hij verzeilt in de groep wettelozen die men 'de bende van Jan de Lichte' is gaan noemen. Na de moord op Peeter Van Lierde is hij waarschijnlijk een tijd uit de streek verdwenen. Hij keerde wel terug, want zijn derde kind wordt te Pamel geboren in 1746. Maar de lokroep van de bende, of de nood aan geld, is te groot. Hij gaf de genadestoot aan Jan de Vriese, in diens gevecht met Jan de Lichte. Die 'broederband' schijnt van korte duur in de bende. Ook Gillis dagen zijn geteld. Enkele tijd later krijgt hij het aan de stok met De Lichte. In die botsing trekt Gillis aan het kortste eind. Het wordt zijn dood. Hij is zo vermetel geweest Marie van Dorpe, de bijzit van Jan de Lichte, met een mes te bewerken en haar zilveren schoengespens af te rukken. Jan de Lichte zet een wraakexpeditie op, waarbij Gilles van Pamel wordt neergestoken.

Ook Tis, de boef die het pistoolschot op de Lombeekse molenaar afvuurde en hem afmaakte met een messteek in de buik, werd tijdens de grote schoonmaak in 1748 niet aangehouden. Vermoedelijk is Tis de dans ontsprongen omdat hij een Brabander of Brusselaar was. Daar zijn de dorpen niet systematisch uitgekamd, zoals in Oost-Vlaanderen, het werkterrein van Jan de Lichte.

De grote razzia van 1748

De tweede moord

Toen het molenhuis 172 jaar later voor de tweede maal het toneel werd van een bloedige moordpartij, was het alweer oorlog. Het was in 1917, het derde jaar van de Duitse bezetting, en de noodlottige gevolgen van de oorlogsomstandigheden werden met de dag sterker gevoeld: de verruwing van de zeden door de langdurige oorlogssperikelen, de voedselnood en de hoge prijzen van de levensmiddelen, de toename van diefstal en bedelarij, de zeepbaronnen en de pest van de smokkelhandel, de enorme winsten van de boeren en de vele diefstallen op graan- en aardappelvelden, het nachtelijk omhakken van andermans bomen om er brandhout van te maken en de verkoop tegen woekerprijzen van ersatztabak gewonnen uit bladeren van tamme kastanjelaars en braamstruiken.

Deze uitwassen als gevolg van de oorlogsomstandigheden beschrijft Karel van de Woestijne, de Vlaamse auteur die in het voorjaar van 1917 naar Ledeberg afzakte en zich op de Dries vestigde. Zeer treffend en relevant in verband met de moord te Lombeek, is ook deze zin: "*Wie tegenwoordig niet steelt of vermoordt, smokkelt.*" Zijn oordeel over de plattelandsbevolking klinkt hard: uit nood of uit geldbejag deden de mensen dingen die ze anders niet hadden gedaan. Tijdens de oorlog worden oude vaste bakens verzet, de bakens van moraal en zedelijkheid, van recht en rechtvaardigheid, van eerbied voor andermans goed en leven.

In dat kader past ook de tweede moord van Lombeek.

Een late zondagnamiddag, 22 april 1917. Zes ongehuwde personen bewonen het molenhuis: Clementine, Leonie, Theofiel en Emiel Walravens, de jonge neef Jozef Wasstiels en de knecht Emiel Vervenne. Neef Jozef en broer Emiel zijn niet thuis, de overige vier wel. De vrouwen zijn aan de wafelbak. Theofiel Walravens zit achterovergeleund op zijn stoel onder de Vlaamse schouw. Bij valavond komen vier of vijf ongekende kerels binnen. Ze vragen naar meel. Dat kan niet. Al vlug echter wordt hun eigenlijke bedoeling duidelijk. Ze zijn gekomen om een grote slag te slaan en voor niets terug te deinzen.

Op het ogenblik dat Theofiel wil rechtstaan, slaan ze toe. De knecht en Leonie worden brutaal de keel overgesneden. Een jonge overvaller die op Theofiel toespringt, fluistert hem toe dat hij zich voor dood moet houden, zo niet ondergaat hij hetzelfde lot. Hij wordt vastgebonden aan een tafelpoot.

Bidprentje van Leonie Walravens

De oudste zuster Clementine wordt gedwongen voor te gaan naar de kelder, waar vlees en spek ligt; en verder van kamer tot kamer om geld en kostbaarheden aan te wijzen. Plots ziet ze de kans een slaapkamer binnen te springen, de deur op slot te doen en te barricaderen. Aan het venster schreeuwt ze om hulp en kruipt dan onder het bed, in panische angst. De daders gaan op de loop, maar het duurt nog een hele tijd vooraleer de twee overlevenden naar elkaar toe durven komen.

De burens worden op de hoogte gebracht en een kwartier later kent het hele dorp de vreselijke geschiedenis.

Lang zullen de daders niet op vrije voeten lopen. Door de speurzinn van de gendarmerie van Liedekerke en van Jozef Appelmans, schepen te Lombeek, werden ze enkele dagen later ingerekend. Vier kregen levenslang, twee anderen 20 jaar. Naar men zegt was deze mildere straf voor de man die buiten op wacht had gestaan en voor de jongeling die Theofiel Walravens had gespaard.

Onder alle ziekelijke nevenverschijnselen waartoe een te lange oorlogsperiode in de streek aanleiding gaf, was de roofmoord te Lombeek een schandelijk hoogtepunt. De driestheid en de onmenselijkheid waarmee ze was gepland en voltrokken, beroerde de hele omgeving. Zoals het toen de mode was, droegen liedjeszangers het verhaal uit. Na zoveel jaren zijn er in Lombeek misschien nog mensen die het lied van de moord uit het hoofd kunnen zingen. Het refrein na de eerste strofe ontbreekt, maar misschien zijn er nog mensen die het kennen?

Gerard Van Herreweghen

Tot zover de samenvatting van het DF-extranummer uit 1982 van de hand van Gerard Van Herreweghen (1914-2009). De tekst van het lied over de dubbele moord werd ook opgenomen in de licentiaatsverhandeling die Frans Vanderschueren schreef in 1976 onder de titel 'Het volkslied in Roosdaal'. In 2009 selecteerde molenkundige en muzikaal vorser Jan Delcour het lied voor zijn boek 'Zingende zeilen' (D/2009/0914/4).

Jan selecteerde niet alleen de tekst, maar voegde er ook een cd-opname aan toe! Lombekenaar Theophiel Tielemans (tot op hoge leeftijd lid van de onvolprezen Lombeekse fanfare) zong het tragische lied met veel overtuiging en zorgde zo voor een uniek muzikaal document. Naast dit lied nam Jan Delcour ook nog 'De Wrede moord van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek' op, een andere visie op hetzelfde verhaal. Deze versie, gevonden in een zangbundel van Alfons De Wachter, heeft het meer over de vonnis en de straf van de daders. Op de volgende bladzijde vind je de versie van Theophiel Tielemans.

DE MOORD OP DE MOLEN TE
ONZE - LIEVE - VROUW - LOMBEEK
IN 1917

Vrienden die hier staat,
luister naar mijn lied,
Hetgeen ik zingen ga, wat er is geschied.
Ja, de mensen mogen het wel weten,
want zo het volk brengen van 't leven,
lijk het te Lombeek is gebeurd.
't Is over die moorden dat ik spreek.
Denk eens wat zij hebben geleden.
Zij wierden daar levend de hals afgesneden
Om te stelen hun geld en goed;
ze spaarden geen mensenbloed.

Refrein:

Die wrede barbaren
dieven, moordenaren,
Geef ze geen genade.
ze steelden daar geld en goed
spaarden geen mensenbloed.
Daarom, geef geen pardon.
steek ze in 't prison
ja, voor hun leven.
Laat ze sterven van hongersnood
die de mensen vermoordt.

't Was op een zondag in de achternoen,
ze waren van gedacht
van de moord te doen.
Maar dat heeft dan nog blijven duren
tot het was 's avonds zeven uren.
Getwee, want zes was te veel
kwamen zij daar binnen
en vroegen naar meel.
Zo heeft men de lijken gevonden
en de jongen was ook nog gebonden.
't Ander meisje, vol schrik en benauwd,
moest wijzen hun geld en hun goud.

Refrein: Die wrede barbaren...

Zo sprak de bandiet:
"Maak nu geen geweld,
zegt ons hier sebiet waar dat is uw geld
of anders laat gij ook uw leven".
Het meisje, die ging mee al beven,
maar een goed gedacht
kwam haar dan nog veur:
zij sloop een kamer in en sloot de deur.
Uit volle mond liet zij haar horen:
"Hulp, mensen, of ze gaan
mij vermoorden".
De bandiet is dan lopen gegaan,
God heeft het meisje bijgestaan.

Slotrefrein:

Spaart de kerels niet
Houdt ze maar goed aan,
Voor al het verdriet
dat ze hebben gedaan.
Ze hebben genoeg uitgestoken.
Gemoord en in huizen gebroken.
Spijtig dat er tussenkomt de wet
Voor hen die dat hebben uitgezet.

Met deze droevige ballade besluiten wij onze bijdrage. Zo krijgt het (al lang uitverkochte) boek van Davidsfonds Roosdaal toch nog een tweede, zij het enigszins ingekort leven. Het is meteen ook een eresa-luut aan auteur Gerard Van Herreweghen en aan de onfortuinlijke mensen die in het Lombeekse molenhuis werden vermoord.

Bart Caulier

In 1903 schreef August De Winne het schrijnend pamflet 'Door Arm Vlaanderen'. Het was een bittere aanklacht tegen de uitbuiting van de eenvoudige arbeiders: mannen, vrouwen én kinderen. Wie het levensverhaal van Priester Daens kent, weet dat ook in de Denderstreek armoe troef was. Het schamele loon van textielarbeiders, keuterboertjes of mijnwerkers, volstond niet om de vele monden te vullen. Veel jonge meisjes en moeders leerden daarom kantklossen. Het was een secuur werk dat heel veel tijd vergde en in verhouding weinig werd beloond. Maar elke stuiver telde.

In Liedekerke was er in het begin van de eeuw een heuse kantschool, waardoor de meisjes en vrouwen een zekere reputatie kregen. Het mooie beeld aan de ingang van hun gemeentehuis, is een waardig eerbetoon aan deze noeste werksters.

In de dorpen die nu deel uitmaken van Roosdaal, werd er door vrouwen ook aan handvlijt gedaan om het schaarse loon van manlief wat aan te dikken. Hier was dat voornamelijk 'linjekeswerk'. De dames gingen bij de familie Kestens aan de Profetenstraat hun materiaal halen. Dit waren brede linten machinaal gevlochten kantwerk dat kunstig werd verwerkt in tafellakens, schouwmantels en ... lingerie. Dit is ook een boeiend verhaal dat wij in een volgende Rausa uitgebreid aan bod laten komen.

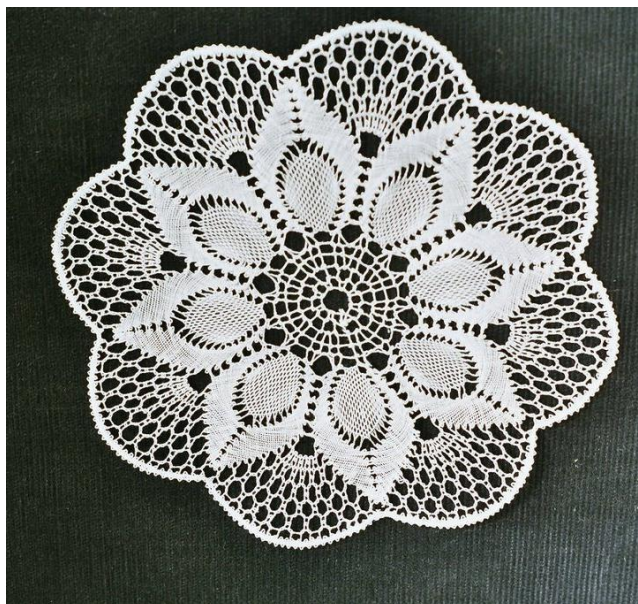
Al hebben we hier dan geen echte 'kanttraditie', toch wordt hier tegenwoordig aardig wat afgeklost! Voor KVLV Borchtlombeek is

Leen Versavel al drie jaar actief als lesgeefster.

Wij waagden ons op een dinsdagavond tussen het vrouwelijk gezelschap en keken met bewondering toe hoe geconcentreerd de dames over hun patroon zaten gebogen en vingervlug de fijne linnen draden doorheen de wirwar van spelden vlochten. Leen mag fier zijn op haar discipelen, want de kleine kunstwerkjes die haar cursisten hier vorm geven op het kussen, mogen zeker gezien worden! Zij vertelde ons hoe het kantvirus bij haar is binnengedrongen.

"Als kind ging ik regelmatig met mijn 'Bomma' naar Brugge, waar ik gefascineerd werd door de kantklossters. Haaltert, waar ik opgroeide, kende heel wat kantateliers en de plaatselijke Davidsfondsafdeling wou daar iets rond doen. Er werd een tentoonstelling met oude kantwerken opgezet en een eerste reeks lessen werd opgestart. Met een authentiek kantkussen, gevonden op de zolder bij mijn oma, ben ik vertrokken naar die eerste cursus. Ik was meteen 'gebeten'. Aanvankelijk begon ik heel braafjes in het wit, maar al spoedig schakelde ik over naar kleur. Dat biedt meteen zoveel meer mogelijkheden. Ik ben nu op een punt gekomen dat ik de technieken ook kan doorgeven. Ik ben heel blij dat KVLV Borchtlombeek mij daarvoor de gelegenheid biedt. We zijn drie jaar bezig en je kan zelf vaststellen dat hier al mooie resultaten worden geboekt.

Bij de dames die hun derde jaar bezig zijn, hoef ik niet meer zoveel instructies te geven, zij kiezen zelf hun patroon en ik kan me beperken tot hier en daar wat bijsturen. Bij de eerstejaars moeten natuurlijk de 'basislagen' worden aangeleerd en ingeoeffend. Als je het gecompliceerde patroon ziet en de overvloed aan speldjes en klossen bekijkt, lijkt het misschien wel een heel moeilijke techniek, maar eigenlijk is het heel eenvoudig. Je moet tot vier kunnen tellen en twee dingen onthouden!"

Dat laatste zegt Leen een beetje monkelend. Wanneer ik de ragfijne stukjes uit

haar collectie bekijk, denk ik dat het misschien toch niet allemaal zo eenvoudig is. Ze toont me het medaillon dat ze draagt met daarin subtiel verwerkt, een stukje kantwerk dat de verfijning heeft van een schilderij van Vlaamse Primitieven. Misschien raak jij ook wel begeistert door dit prachtige kunstambacht, wanneer je op de Erfgoeddag aan de Lombeekse molen de stand van de Borchtlombeekse 'Dames met Vaart' bezoekt. Zij zorgen alvast voor kus-sentjes, klossen, garen en goede raad. (WE)

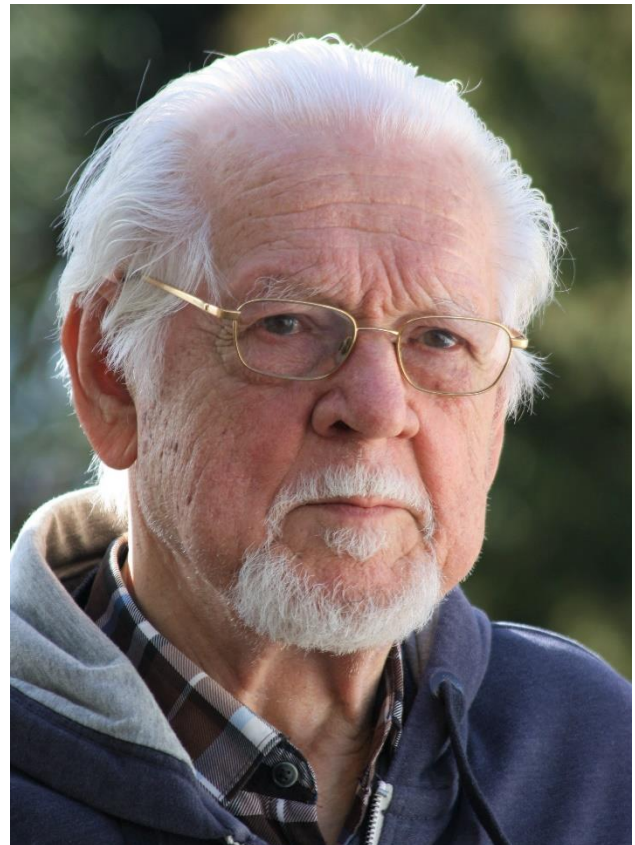

"Hoe maakt u het", we vragen het ons zo vaak af, wanneer we voor een mooi schilderij, een sierlijke trap, een feestelijk banket of een kunstig gesneden beeld staan. Dat gevoel overkwam me laatst toen Roger Van Asbroeck me zijn jongst sculpturen toonde. Wat een karwei moet het zijn om een logge eiken knoest om te toveren tot een haast ademend beeld? We vroegen het aan de sympathieke Borchtlombekenaar en kregen een antwoord van een paar uur. Ooit brengen we het verhaal eens in een uitgebreide biografie, vandaag focussen wij op zijn beeldhouwwerk.

Je kon de kleine Roger vaak vinden in de smidse van vader Van Asbroeck. In zijn werkhuis aan de Borchtlombeekse Kraanstraat veranderde deze bekwame ambachtsman op zijn aambeeld het gloeiende ijzer tot onverslijtbaar gereedschap voor boeren en vaklui. Roger erfde de handigheid van zijn vader, maar zou die combineren met onuitputtelijke creativiteit. Nochtans was muziek de eerste grote passie voor Roger. De Tweede Wereldoorlog woedde nog volop toen de jonge Van Asbroeck naar Brussel tramde om daar (na de lessen in het De La Salle-Instituut) notenleer en accordeon te volgen. Dat hij het bijzonder goed deed, bewijzen de diploma's van 'Uitmuntendheid' die Roger bewaart. Hij zou later in Halle ook nog klarinet en saxofoon studeren op hoog niveau.

"Voor mij telde er in die tijd maar één ding: muziek! Toen ik zestien was had ik al een orkest!

Na de oorlog begon dat op te komen, wij speelden in heel de omgeving bals en Vlaamse kermissen. Alles was met de fiets te doen, en op het podium stond ik te zingen met het geluid van de muzikanten achter mij en het rumoer van een dansende zaal vóór mij, zonder geluidsversterking! Het was een zware, maar plezierige periode. Ik heb intussen natuurlijk altijd gewerkt! Ik had in Laken een bedrijf overgenomen waarin we elektromotoren van wikkelingen voorzagen. Maar na de dagtaak wou ik wel

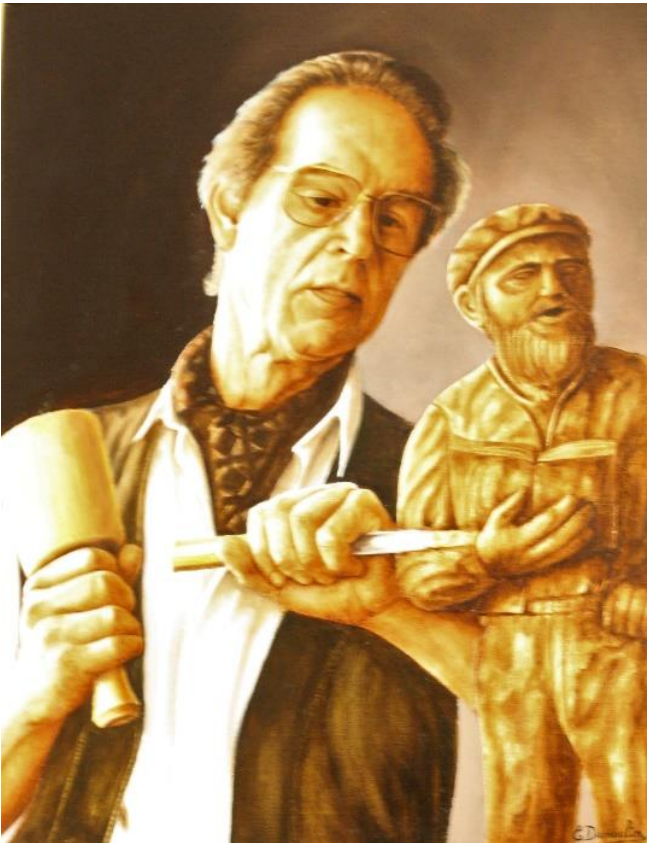

eens wat anders zien dan metaal.

Ik had een vriend die schrijnwerker was en heel behendig in het aanbrengen van klein snijwerk. Dat sprak mij ook wel aan. Ik kocht me enkele beitels en toen ik wat had geëxperimenteerd, voelde ik dat ik daar precies wel aanleg voor had.

Wij gingen in die jaren bijna altijd naar Duitsland op vakantie. Daar zag ik in het Zwarte Woud echte houtsnijders aan het werk en ik was 'verkocht'. Ik had tijdens mijn legerdienst een aardig mondje Duits geleerd en enkele beeldhouwers begonnen me met plezier wat technieken aan te leren. Elk verlof trokken we eerst naar Furtwangen in het Zwarte Woud, later naar Elbigenalp in het Lechtal (Oostenrijk). Ik heb daar jaren na elkaar kennis opgedaan. Ik had me in mijn tuin een atelier ingericht en goede beitels aangeschaft. Er was wel een groot verschil met mijn leermeesters: die gasten snijden in licht hout. Maar dat was niets voor mij, ik moet hard hout hebben, ik moet echt kappen! Hoeveel hamers ik heb stuk geslagen op mijn blokken eik, notelaar of olm, ik heb de tel niet bijgehouden."

Roger inspireerde ook andere kunstenaars. Hieronder een schilderij van Edgard Demoulin die een beeldhouwende Roger konterfeitte.

Het resultaat liet niet op zich wachten. Regelmatig verlieten knappe beelden de kleine werkplaats. Roger was intussen getrouwd en Clementine, zijn echtgenote, stimuleerde haar man. Het was voor haar geen bezwaar dat de jonge 'sculpteur' naar hét centrum van de houtsnijkunst ging om zich te vervolmaken, het Noord-Italiaanse Valgardena.

"Ik huurde daar een kamertje en deed daar niets dan kappen, ik schafte me daar ook het beste gereedschap aan. Vanaf dan werd mijn werk steeds beter en wilden de mensen ook mijn beelden kopen. Ik begon te exposeren in heel de streek, o.a. in Halle, in het Baljuwhuis van Galmaarden en om de twee jaar in de abdij van Affligem.

Het beeldhouwen was echt een passie geworden, dat was mijn leven! Ik had natuurlijk mijn zaak in Brussel, maar 's avonds en in de weekends was het kappen geblazen. Als ik in mijn atelier zat, dan keek ik op geen uur. Wanneer een beeld naar zijn einde ging, sneed ik soms tot een stuk in de nacht".

Roger trekt zich niets aan van '-ismen' of stijlen. Hij maakt beelden zoals hij het op dat ogenblik aanvoelt. Vaak zijn het kloeke figuren die wat doen denken aan Permeke (zie beeld hieronder).

Soms zijn het fijne portretten en een paar keer zit er zelfs een surrealistisch element in. Maar de appreciatie was er en is er nog steeds. Op meer dan dertig exposities stonden beelden van de Borchtlombeekse artiest, een paar weken geleden nog in de Cultuurschuur van Gooik! Al begint het sleuren met de zware sculpturen en sokkels wat te wegen.

Nog een meesterwerk van Roger 'Moedeloos'

Dat Roger Van Asbroeck overweegt om het wat rustiger aan te doen, moet niet verbazen, Roger heeft 87 lentes achter de rug! Maar als we voortgaan op zijn enthousiasme en gedrevenheid, dan durven we besluiten dat we van hem het laatste nog niet hebben gezien.

Tijdens het lange gesprek dat we met hem

mochten hebben, heeft Roger nog zoveel meer verteld. Beklijvende verhalen over zijn ervaringen in de oorlog, over het leven van vroeger, over zijn muzikale carrière... misschien moet hij het eens zelf allemaal uitschrijven.

Wedden dat hij ook daarvoor talent heeft?

(WE)

De ERFGOEDDAG

kan in **Roosdaal** bogen op een mooie traditie! Op initiatief van de Cultuurraad en met de actieve medewerking van Erfgoed Rausa, kwamen de erfgoedliefhebbers steeds ruim aan hun trekken! In 2019 mag het initiatief ook rekenen op de steun van Windmolen Hertboom vzw, Hertboommuseum vzw en KVLV Borchtlombeek.

De ERFGOEDDAG

heeft dit jaar een bijzonder rijk gevuld programma! Op de prachtige molensite van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek kun je tussen 14 en 18 uur de molenaars bezig zien in volle actie. Zelfs bij slecht weer kun je je onderdompelen in het molenaarsleven, wanneer je een bezoek brengt aan het gezellige en educatieve Hertboommuseum. Je kan op de site ook terecht voor een lekker glas en een hartige hap!

De ERFGOEDDAG

is ook een verwendag voor het jonge volkje! Zij kunnen hun handigheid testen bij het in elkaar knutselen van een windmolentje, muziekinstrumentjes of een zeilbootje. Of ze dompelen zich onder in het spannende verhaal van Leen Van de Weghe die komt voorlezen uit haar mooie boek. Maar ook voor de minder jonge bezoekers worden verhalen opgedist: je verneemt alles over de tragische gebeurtenissen op de Hertboommolen of lotgevallen van de Pamelse windmolen. Ook andere ambachten krijgen aandacht! Je leert er bijvoorbeeld alles over de oude werkmethoden van de fotografie

De ERFGOEDDAG

valt ook samen met het Feest van de Folk! Virtuoze muzikanten (Draeysack en Welbesnaard) zorgen voor een Bruegelse sfeer, want ook onze grote schilder heeft zijn plaats in dit erfgoedfeest! En er is nog (veel) meer: de Borchtlombeekse dames leren je de eerste slagen van het kantklossen en wie het langs de sportieve kant wil opnemen, kan zich uitleven met de molenfietsroute!

ERFGOEDDAG

Hoe maakt u het?

ZONDAG
28 APRIL

Ontdek
de
Pajotse
Molens

Deze publicatie van kwam tot stand dankzij de steun van het Gemeentebestuur van Roosdaal en de Roosdaalse Cultuurraad en werd uitgebracht in het kader van de Erfgoeddag die dit jaar 'Hoe maakt u het' als thema had. Met de medewerking van Windmolen Hertboom vzw en Hertboommolennuseum vzw en KVLV Borchtlombeek.

HERTBOOMWINDMOLEN